
***Общата политика
за сигурност и отбрана на ЕС:
време е за промяна***

Валери Рачев, Тодор Тагарев

Валери Рачев, Тодор Тагарев, *Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС: време е за промяна*

Valeri Ratchev, Todor Tagarev, *EU's Common Foreign and Security Policy: It's Time for Change*

Текстът е лицензиран под [Creative Commons Признание-Некомерсиално-Без производни 2.5 България License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/bg/)

Редактори: доц. Тодор Тагарев, доц. Велизар Шаламанов,
доц. Венелин Георгиев, посл. Валери Рачев

След повече от шест пропуснати години, през тази седмица ще се състои Европейски съвет, посветен специално на Общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО). Очевидно необратимите промени в гранд-стратегията на САЩ, нарастващото напрежение в близкото обкръжение на ЕС и излизането от икономическата стагнация ще постави въпроса за европеизацията на нашата сигурност по нов и несравним с предишните развития начин. България има възможност да застане сериозно сред конструктивните и прагматични сили, защото нашият интерес е въпросите на външната и вътрешната сигурност на ЕС да се решават в рамките на единна концепция и с използване на целия потенциал на съюза. Никои не може да очаква, че инерцията в мисленето и действието ще бъде преодоляна още на този Съвет. Най-важното е, че той ще се състои и, че темата за ОПСО се връща на най-високото равнище за вземане на решения.

Нормативно и оперативно ЕС отдавна е реален актьор на глобалната сцена на сигурността – за годините след решенията от Сен Мало и Кьолн (1998-99 г.) има наистина сериозни постижения. Със създаването на Европейската служба за външно действие, на Европейската отбранителна агенция, с немного бързото, но стабилно напредване в изпълнението на Стратегията за сигурност и с изграждането бойните групи, ЕС получава реални инструменти за водене на рационална и резултатна политика на сигурност и отбрана. Операциите на Съюза, макар и не толкова внушителни като тези на НАТО, са успешни както в “зоната за отговорност” (на Балканите), така и в стратегическото обкръжение (Африка, Близкия изток, Кавказ, Афганистан).

Причината за промяна в българската позиция и политика е принципна: ОПСО не може повече да се разглежда като провокация към приоритета и стабилността на НАТО. В годините на прехода НАТО беше за нас този фактор, който ни осигуряваше “стратегически прозорец” за дълбоки политически, икономически и в сферата на сигурността реформи. Европеизацията на сигурността не е “друг” проект и вече не е конкуренция на НАТО. Тя е необходимо развитие, което е продиктувано от реалностите на 21 век. Нейното развитие ще даде този импулс на трансатлантическите отношения, от които те се нуждаят, за да продължат да бъдат стълбът на глобалните отношения на сигурност.

Участието на България във военните и в гражданските мисии на ЕС, както и в бойната група HELBROC (заедно с Румъния и Кипър под ръководството на Гърция) се държи близо до санитарния минимум. Отношението ни към възможностите, които Европейската агенция за отбрана предоставя е примитивно (от неразбиране или целенасочено) – периодичните призови за възстановяване и развитие на военната ни промишленост чрез бизнес със съюзниците не получават сериозна подкрепа. Като цяло днес с ОПСО са ангажирани повече изследователи и журналисти, отколкото дипломати и военни.

Време е за действие: за политическо и професионално, за концептуално и оперативно, за действие у нас и в Брюксел, за активна работа със съседни и с важни партньори. В политическо отношение ни е необходима ясна визия и цели, които да се приемат и следват отговорно и ангажирано. Съществуващият междуведомствен формат по НАТО и ОПСО трябва да бъде двигател на реални и координирани политики с конкретни цели, бюджет и резултати. Необходими са ни качествени хора, които да работят по европейските военни, технологични и индустриални въпроси със и в съответните европейски структури. Имаме всички условия и възможности да бъдем лидери в региона, както по отношение на общата външна политика на Съюза, така и в нейното военно измерение. По отношение на партньорството във военната промишленост трябва да излезем от матрицата “млади-стари” членове на ЕС и да погледнем по-широко - Полша, например, има огромен капацитет и амбиции по оста “север-юг”, с пресечни точки с нашите интереси и възможности.

На предстоящия на 19-20 декември Европейски съвет, дискусиата по ОПСО ще се фокусира върху:

- повишаване на ефективността, видимостта и резултатността на ОПСО;
- ускоряване на създаването на отбранителните способности необходими на ЕС;
- необходимите мерки за усилване на Европейската отбранителна индустрия.

Дневният ред е амбициозен и, както се казва, абсолютно по същество. Бихме могли да изготвим и следваме линия, която да стъпва на относително ясни, рационални и осъществими тези:

- да държим фокуса на ОПСО по-близо до основните европейски проблеми и приоритети на сигурността – Кавказ и широкия Близък изток;
- да се научим да правим консолидирана политика на сигурност чрез наш “широк подход”, включващ външна политика, помощ за развитие, цивилни и военни операции;
- да поддържаме усилване на мандата на Европейската агенция за отбрана в посока от съветнически към възлагателни функции;
- да извършим грамотен преглед на оперативните ни възможности и да изготвим програма за развитие на сериозен цивилен капацитет в допълнение към подходящи военни способности;
- да подкрепим тези предложения, които целят развитие на нов механизъм за финансиране на операции;
- твърдо да отстояваме досегашната си позиция за намиране на формули за пълно взаимодействие между ОПСО на ЕС и НАТО – от механизмите за военно планиране до програмите на двете организации за изграждане на военни способности (“Интелигентна отбрана” на НАТО и “Обединяване и споделяне” на ЕС);
- да подкрепяме по-продуктивна политика по индустриални въпроси и особено по стоките с двойно предназначение, защото там имаме реален капацитет и гъвкави възможности за финансиране;
- да бъдем последователни в усилията си за повече международно сътрудничество по целия спектър на ОПСО, като направим реални стъпки с партньорите от региона.

Със сигурност ще има експерти и политици, които с криви усмивки пак ще твърдят, че има малък шанс декемврийския Съвет да доведе до сериозен напредък в ОПСО. Това не е толкова съществено; ако не на този, то на следващия Съвет пробивът в статуквото ще бъде направен. Важното е да започнем последователно и целенасочено да инвестираме политически и финансов капитал в заемането на позиции, които да повишават тежестта ни като важен фактор за ОПСО на ЕС в региона, а в следствие и във взимането на решения по въпроси, които пряко ни засягат и да преследваме по-резултатна политика в стратегическото обкръжение на ЕС. Важното е точно на този Съвет ние да сме сред прагматиците и да действваме подготвени и решителни в подкрепа на промяната.